

LULAB - Læreruddannelsen som udviklingslaboratorium for god undervisning

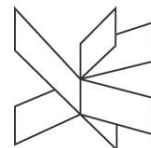
- Kriterier og kort baggrundsteori - 2020

Indhold

Definition af LULAB.....	1
Kriterier.....	2
Vedr. formidling og produktkrav	2
Læreruddannelsen som Udviklingslaboratorium: Kondenseret baggrund	3
Didaktisk udvikling.....	3
Iterativ udvikling.....	4
Samarbejde.....	5
Professionens praksis	6
Bæredygtighed af initiativerne.....	6
Referencer	7

Definition af LULAB

Læreruddannelsen som udviklingslaboratorium handler om udvikling af gode undervisnings- og arbejdsformer gennem iterative processer, hvor undervisere og studerende udvikler, afprøver, undersøger, evaluerer og formidler nye indsigter. Undervisnings- og arbejdsformer er fagligt og didaktisk velgennemtænkte, implicerer konkrete eksperimenter og ”øvebaner” for studerende og undervisere, samt involverer øvrige relevante aktører.

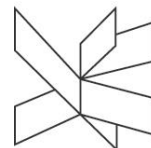
Kriterier

De følgende kriterier skal anvendes som grundlag for laboratorieprojektbeskrivelser, og de bliver anvendt som grundlag for vurdering af projekter og tildeling af ressourcer. Gråtonet tekst er tilføjet på baggrund af de første erfaringer med projekter i 2019:

- Det handler om didaktisk udvikling:
 - Projektet skal kunne ses som en del af en samlet vision om læreruddannelsen som centrum for didaktisk udvikling, særligt den del der relaterer til undervisnings- og arbejdsformer, der i høj grad skaber involverede, aktive og deltagende studerende.
 - Det styrker læreruddannelsens dobbeltdidaktiske sigte.
- Der beskrives en iterativ udvikling:
 - Der anlægges en eksperimenterende tilgang ved at ”noget” udvikles, designes/re-designes, afprøves/implementeres og systematisk dokumenteres /evalueres/ analyseres/ videreudvikles (ny iteration). Altså læring af erfaringerne indadtil ift. til projektets genstandsfelt.
- Der præsenteres en klar begrundelse:
 - Initiativet begrundes kort med reference til teori/forskning og/eller argumenter relateret til konteksten (behov, muligheder, udfordringer, krav).
 - Det skal give mulighed for ”at gøre noget af det, vi ikke gør nu” inden for en bæredygtig ressourceramme. Det omfatter overvejelser over konsolidering og spredning.
- Det sker i samarbejde:
 - Det skal handle om læring, udvikling og ”øvebaner” for både læreruddannere og lærerstuderende.
 - Det vil sige samarbejde mellem mellem læreruddannere og studerende, flere læreruddannere og/ eller samarbejde med andre interne/ eksterne aktører.
- Der knyttes an til professionens praksis:
 - Der knyttes an til professionens praksis som genstandsfelt i det, der udvikles og/eller i samarbejde om udvikling.

Vedr. formidling og produktkrav

Formidling, videndeling og sparring på projekter sker fortløbende lokalt i samarbejde med de lokale ledelser, på VIA fælles pædagogiske dage og en årlig sparrings- og videndelingsdag på tværs. Dertil kommer krav om kort skriftlig formidling, fx. en side poster.

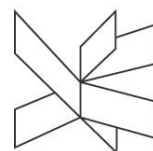

Læreruddannelsen som Udviklingslaboratorium: Kondenseret baggrund

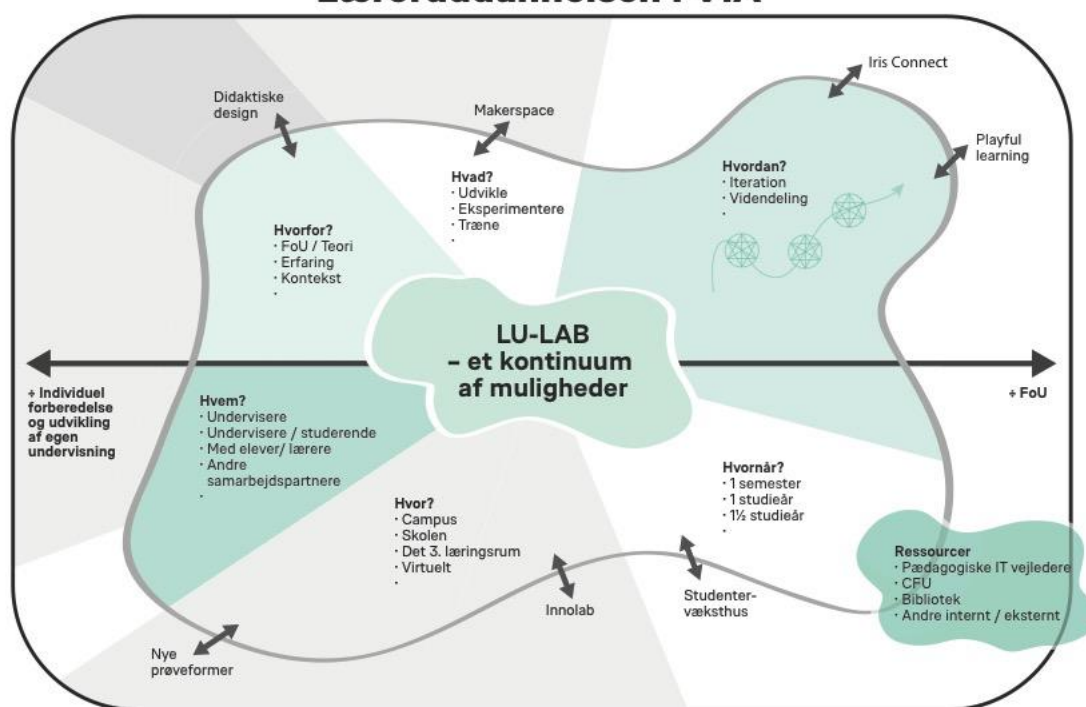
Didaktisk udvikling

Didaktisk udvikling i læreruddannelsen - med kompetenceudvikling af undervisere og udvikling af læreruddannelsens undervisningspraksis - er omdrejningspunkt i udviklingslaboratorium-tanken i læreruddannelsen i VIA. Fokus på didaktisk udvikling står også centralt i såvel "Handleplan til en bedre læreruddannelse – 10 ambitioner" som i evalueringen "Kvalitet og relevans i læreruddannelsen" (2018). At etablere et udviklingslaboratorium for god undervisning indbefatter, at man som underviser må være eksemplarisk ift. det at undervise, at kunne reflektere didaktisk og i praksis; altså "det dobbelte didaktiske perspektiv". Der kan fx tænkes i, at samtlige Dales 3 kompetenceniveauer (gennemføre (K1), konstruere undervisningsprogrammer (planlægge) (K2) og kommunikere på grundlag af og selv udvikle didaktisk teori (K3)) kommer i spil i udviklingsprojektet. Udviklingslaboratorier skal være didaktisk gennemtænkte i forhold til sammenhæng mellem mål, indhold, arbejds- og organisationsformer, produkt- eller prøvekrav, evaluering mv. På den måde er man som underviser rollemodel for de lærerstuderende.

Hensigten med LULAB er at kunne fordybe sig og prøve at gå nye veje i undervisningspraksis - med særlig fokus på at eksperimentere med undervisnings- og arbejdsformer. Projekterne tager afsæt i underviseres og lærerstuderendes "villen", "viden", "turden" og "kunnen" i forhold til at "afprøve", "eksperimentere" og "gøre" undervisning på nye måder. Samtidig skal udviklingslaboratorier fremme studerendes muligheder for at øve sig i væsentligt indhold i læreruddannelsen ("øvebaner").

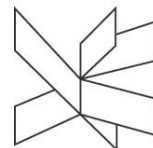

Læreruddannelsen i VIA

Iterativ udvikling

Brugen af begrebet “udviklingslaboratorium” fordrer nogle overvejelser. Laboratorie-begrebet har sin rod i naturvidenskaben og en implicit reference til rationalitet og objektivitet. Et laboratorium er i den naturvidenskabelige forståelse et sted, hvor man systematisk undersøger årsag-virkning under kontrollerede forhold: altså “iterativ” i den kritisk rationalistiske forståelse af, at hypoteser verificeres eller falsificeres (Staubæs et al., 2014). En sådan tænkning vil kunne give nogle forkerte konnotationer, når det gælder LULAB, og det er vigtigt at fremhæve, at man også historisk kan finde rødder i den pædagogiske verden, fx i Deweys laboratorie-skole (se kort fremstilling: Hedegaard, 2012). Staubæs et al. (2014, s. 16) fremhæver, at såvel begrebet laboratorier som eksperimenter gennem længere tid og i stigende grad er blevet gentænkt i human- og samfundsvidenskabelig forskning. Det essentielle ved “eksperimenter og laboratorium” i LULAB-kontekst er, at undervisere, studerende, og andre relevante samarbejdspartnere internt og eksternt, fælles skal eksperimentere med, undersøge og udfordre grænser for pædagogik, didaktik og læring, med systematisk anvendelse af nye indsigter som afsæt for nye kollektive erfaringer - og i udvikling af en fælles kultur med nysgerrighed, mod til at tage chancer og fejl. På den måde bliver laboratorier og eksperimenter en central tænkemåde i en kompleks tid, hvor der stilles krav om forskningsbaseret uddannelse og innovation på mange niveauer. “Det iterative” i LULAB refererer altså til det kritisk reflekterende i udviklingsprocesser, hvor ”noget” udvikles, designes/re-designes, afprøves/implementeres og systematisk dokumenteres og evalueres og analyseres som afsæt for videreudvikling.

Der findes mange forskellige modeller for professionelles læring, der har det iterative som en central tænkemåde. Det gælder aktionslæring, lesson og learning study og diverse modeller fra innovation, design-thinking, og entreprenørskab. Der er naturligvis forskelle i de nævnte udviklingsmodeller, men det iterative går igen som et centralt princip. Vi kunne vælge i LULAB-initiativet at vælge én bestemt af sådanne modeller, men gør det med vilje ikke. Ønsket er, at LULAB kan blive ramme om et *kontinuum* af måder at lave fælles iterativ udvikling på - mere end et bestemt *koncept*.

Den iterative tænkning går igen i forskningstilgange som aktionsforskning og design baseret forskning. LULAB er som initiativ placeret som en mellemting mellem almindelig reflekteret undervisningsudvikling og et egentligt FoU projekt. Boyd og White (2017) henviser til dette mellemtrin som "professional inquiry". Det er præget af et niveau af systematik inspireret fra FoU og fordrer løbende formidling og kollegial videndeling, men der er ikke samme metodiske krav som til et FoU projekt og det fordrer fx heller ikke et systematisk "state of the art" fra den internationale forskning.

Samarbejde

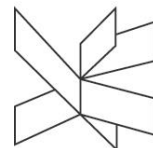
Kollegial videndeling fremhæves ovenfor, er det helt centralt, at LULAB sker i samarbejde. Det handler om læring, udvikling og "øvebaner" for både læreruddannere og lærerstuderende.

Udviklingslaboratorier etableres altså med kooperativ professionel udvikling som princip og trækker på gode erfaringer med samarbejde omkring tidligere kollegiale kompetenceudviklingsaktiviteter i samtlige fagområder i læreruddannelsen i VIA. Ved at arbejde i professionelle fællesskaber (læringsfællesskaber, praksisfællesskaber, faglige fællesskaber mv.) samarbejder vi og støtter hinanden i at finde måder til at forandre og eksperimentere med praksis (fx Brody & Hadar, 2010; 2015). En ting er, at LULAB giver mulighed for at man som underviser kan arbejde med sin egen kompetenceudvikling og udvikling af undervisningen i professionelle fællesskaber. En anden ting er, at undervisere har som opgave at undervise lærerstuderende i og modellere, hvordan studerende kan udvikle samarbejdskompetencer til at deltage i sådanne lignende fællesskaber i studiet og i skolens praksis.

Læreruddannelsen som udviklingslaboratorium, som det forstås i Læreruddannelsen i VIA, er inspireret af teori/forskning om læreruddannelse og læreruddanneres/underviseres læring og kompetenceudvikling (Darling-Hammond, 2006; Klette & Hammerness, 2016; Oettingen & Jensen, 2017).

Hensigten er, at samarbejds-dimensionen kan tænkes i et *kontinuum*, der spænder fra

- en mindre kollegagruppe af undervisere (fx 2), som samarbejder om et laboratorium til en større gruppe undervisere (faggruppe, tværgående gruppe af LU-undervisere fra VIA o.l.).
- samarbejde mellem undervisere alene og mellem undervisere og studerende

- samarbejde mellem undervisere alene og samarbejde andre interne aktører (fx VIA biblioteker, CFU, pædagogiske IT-vejledere, Innolab mv.)
- samarbejde mellem undervisere og eksterne aktører (fx professionspraksis). Se nedenfor.

Udover den kooperative professionelle udvikling som princip for LULAB følger også, at laboratorierne kan fungere som afsæt for nye kollektive erfaringer i organisationen, og de skal derfor kunne formidles og fællesgøres.

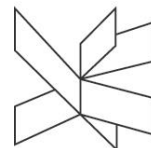
Professionens praksis

I kriterierne henvises til, at LULAB-initiativer på forskellig vis kan knyttes an til professionens praksis - som genstandsfelt i det der udvikles og/eller i samarbejde om udvikling. Her kan man også tænke i et *kontinuum*. Læreruddannelse er kendetegnet ved at foregå på flere arenaer, herunder på både på “campus” og på professionens arena (i skolen). Et LULAB-projekt vil som eksempel både kunne være et samskabelses/co-creation projekt med læreruddanneres, lærerstuderendes og læreres fælles arbejde om udvikling af et felt. Men man vil også kunne forestille sig et LULAB-projekt centreret på campus-arena, men hvor arena-forbindende perspektiver er tænkt ind i begrundelse, formål e.a. Didaktisk udvikling i en læreruddannelses-kontekst kan fokusere på konkrete “øvebaner” for de lærerstuderende, med en praksis der relativt let kan “oversættes” til professionspraksis, men initiativer kan godt ruste de lærerstuderende til at løfte opgaven som lærere i skoler uden denne umiddelbare overførbarhed (“at lære at læse kort for at kunne navigere i landskabet”). Læreruddannelsen som udviklingslaboratorium kan altså på forskellig vis og i forskellig grad referere til såkaldte hybride/tredje læringsrum i mødet mellem de forskellige arenaer. Men en eller anden grad af anknytning til professionens praksis skal være med i alle projekter, bl.a. begrundet i kriterier for kvalitet i læreruddannelse fremhævet af Darling-Hammond (2006) og af Klette og Hammerness (2016).

Her skal endvidere tilføjes, at læringsrum må tænkes bredt - og også kan være virtuelle rum eller et helt konkret rum, fx er UCN i gang med at udvikle et læringslaboratorium med fokus på lærerens professionelle kommunikation og brug af digitale læremidler i skolens undervisning (samarbejde med CFU).

Bæredygtighed af initiativerne

I kriterierne signaleres, at der gerne må tænkes nyt med formuleringen: “*det skal give mulighed for at gøre noget af det, vi ikke gør nu*”. Her kunne man tilføje “*inden for en bæredygtig ressourceramme*”. Det er velkendt, at udviklingsprojekter kan have en tendens til at dø ud når indsats-perioden slutter, fx fordi der har været nogle ekstra ressourcer som forsvinder - eller nogle særligt vidende eller motiverede aktører (både læreruddannere og studerende). Det er afgørende at LULAB-initiativer inddrager overvejelser om, hvordan initiativet kan spredes og konsolideres i

organisationen. Her må det lange tidsperspektiv ses som en styrke. Det kan give mulighed for flere iterationer med redesign, videreudvikling, deling med andre.

I det longitudinale kooperative skoleudviklingsprojekt QUEST (<http://projekter.au.dk/q-model/>) blev udfordringen med, at udvikling ofte dør ud efter en indsats slutter, adresseret ved at tænke i både implementering og institutionalisering. Desuden blev et perspektiv, der rækker videre end bæredygtighed, tilføjet med en vision om, at udviklingsprojekter kunne blive *selvgenererende*. Netop den lange tidshorisont i LULAB giver rigtig god mulighed for sådanne synergier, så LULAB-projekter fælles kan komme til at bidrage til, at læreruddannelsen som helhed udvikler sig til at være et centrum for didaktisk udvikling (Styrelsen for Forskning og udvikling, 2018, s.13).

Referencer

- Boyd, P. & White, E. (2017). Teacher educator professional inquiry in an age of accountability. I P. Boyd og A. Szplit (red). *Teachers and teacher educators learning through inquiry: International perspectives*, 123-142. Krakow: Attyka
- Brody, D. L., & Hadar, L. L. (2015). Personal professional trajectories of novice and experienced teacher educators in a professional development community. *Teacher Development*, 19(2), s. 246-266.
- Darling-Hammond, L. (2006). Constructing 21st-Century Teacher Education. *Journal of Teacher Education*, 57 (3), 1-15.
- Hadar, L., & Brody, D. (2010). From isolation to symphonic harmony: Building a professional development community among teacher educators. *Teaching and Teacher Education*, 26, s. 1641-1651.
- Hedegaard, K.M. (2012). John Dewey og “the laboratory school” har inspireret forsøgsskoleprojektet. *Liv i Skolen* 14(1), 19-22.
- Klette, K. & Hammerness, K. (2016). Conceptual Framework for Analyzing Qualities in Teacher Education: Looking at Features of Teacher Education from an International Perspective. *Acta Didactica* 10 (2), 26-53.
- Oettingen, A. & Jensen, E. (2017). Hvad skal en læreruddanner vide og kunne for at uddanne lærere? *Paideia* 13, 27-39.
- Staunæs, D. et al. (red) (2014). *Læringslaboratorier og - eksperimenter*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Styrelsen for Forskning og Uddannelse (2018). *Kvalitet og relevans i læreruddannelsen - ekspertgruppens vurdering af læreruddannelsen af 2013*.